

відрізняється для різних регіонів залежно від рівня їх економічного розвитку, техногенного навантаження, соціальної напруги. Тому при розробці програм оптимізації умов життя необхідно враховувати рівень розвитку промисловості, промислову інфраструктуру регіону, його природні й асиміляційні можливості. [3]

Одним з інструментів, що дозволяють вирішувати найбільш гострі проблеми регіону, є програмно-цільовий метод. Переваги використання програмних інструментів пов'язані, в першу чергу, з їх можливостями щодо координації й інтеграції діяльності численних організацій будь-яких рівнів управління під час рішення різних взаємозв'язаних проблем регіонального розвитку, консолідації фінансових ресурсів тощо. Фахівці серед головних переваг цих інструментів програмно-цільового підходу виділяють можливості, які вони надають для солідарної участі в управлінні регіональним розвитком різних сфер діяльності; загальнонаціональної координації регіонального розвитку; мобілізації ресурсів і інтелектуального потенціалу; впровадження філософії регіональної самодостатності; забезпечення стабільності економічного й соціального розвитку; підвищення ефективності політики за рахунок вдосконалення організаційної культури; створення й поширення ефективніших методів регіонального розвитку.

Формою реалізації програмно-цільового методу є державні й регіональні програми. Розробка й впровадження таких програм вимагає вдосконалення механізмів формування й реалізації стратегії забезпечення БЖД.

Список використаної літератури

1. Зацарний В. В. Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності»: становлення, розвиток та перспективи // Безпека життєдіяльності. – 2004. – № 8. – С. 16–22.
2. Єрічева Т. Ю. Становлення та розвиток безпеки життєдіяльності як науки / Т. Ю. Єрічева // «Молодий вчений». – Переяслав-Хмельницький, 2017. – № 9.1 (49.1). – С. 56–58.
3. Кузьменко А. Проблеми відповідності стратегії та системи забезпечення безпеки України національним потребам / А. Кузьменко // Юстиніан. – 2006. – № 10.
4. Панов М. Безпека як фундаментальна категорія в методології правознавства (до постановки проблеми) / М. Панов, В. Тихий // Вісник Академії правових наук України. – 2000. – № 3 (22). – С. 10–16.
5. Кузнецов В. О. Концепція освіти з напрямку «Безпека життя і діяльності людини» / В. О. Кузнецов, В. В. Мухін, О. Ю. Буров, Л. А. Сидорчук, С. А. Шкребець, В. М. Заплатинський // Інформаційний вісник Вища освіта. – К., 2001. – № 6. – С. 6–17.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

*Проценко Т. В.
м. Полтава*

Анотація. Стаття присвячена розгляду питань, пов'язаних з технікою безпеки на уроках з технологій та застосуванню при цьому інформаційних технологій.

Ключові слова: технології, безпека, правила техніки безпеки.

Проблеми безпеки життєдіяльності людини – є одними з найактуальніших в сучасному суспільстві, що тісно пов'язані з бурхливим розвитком науково-технічного прогресу. У теперішній час механізми взаємодії людини та природи, людини та техніки, індивіда та суспільства, все частіше порушуються, що призводить до появи багатьох нових небезпек для нормальної життєдіяльності. Життя та працездатність населення країни є найбільшим багатством кожної країни, оскільки це безпосередні передумови економічного, соціального, морального, наукового, демографічного розвитку держави.

Превенція дитячого травматизму, формування в учнів культури безпеки праці та

переконань про важливість збереження власного здоров'я та оточуючих, є одним із найгостріших викликів для освітньої системи України. Відповідно до нормативно-правових документів – Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки одним із пріоритетів державної освітньої політики є створення оптимальних умов для формування, збереження та зміцнення здоров'я учнівської молоді, розвитку фізично здорової та духовно багатой особистості.

Формування ключових компетентностей учнів на уроках технологій, є найбільш актуальним завданням сучасного вчителя. Збереження й зміцнення здоров'я потрібно розв'язувати, педагогічними засобами, при цьому, освіта в аспекті здоров'язбереження розуміється комплексно: і як надання інформації, і як навчання методів, прийомів і навичок здорового способу життя, і як виховання в душі безумовного пріоритету цінностей індивідуального і громадського здоров'я в усіх його проявах, сферах, рівнях [1; с. 94].

Головна мета безпеки життєдіяльності – збереження життя і створення умов для існування людини. Історія розвитку суспільства показала, що зневага безпекою життєдіяльності може призвести до серйозних негативних наслідків і навіть трагедій. Немає такої сфери життя людей, що не була б пов'язана з питаннями техніки безпеки життєдіяльності. Техніка безпеки – це система заходів і механічних засобів, що запобігають дії на працівників небезпечних виробничих факторів. Значне місце в питаннях створення безпечних і здорових умов праці займає розроблення і впровадження нормативної документації в галузі охорони праці. Це правила з техніки безпеки і норми з санітарії, вимоги вибухобезпеки, пожежобезпеки, електробезпеки і т.д.

Особливу роль у такому завданні покладають на вчителя технологій, оскільки основна мета освітньої галузі «Технологія» полягає у: «формуванні технічно, технологічно освіченої особистості, підготовленої до життя та активної трудової діяльності в умовах сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства, ... вихованні культури праці...» [2, с.4-5]. Широкий спектр необхідних знань, умінь і навичок, формування яких повинен забезпечувати вчитель технологій, розширює кількість потенційно небезпечних факторів для життя та працездатності учнів. За наявних умов сучасний вчитель технологій з метою профілактики травматизму повинен проводити відповідну превентивну підготовку учнівської молоді.

Питанню техніки безпеки в трудовому навчанні приділялося багато уваги, про що свідчать дослідження: Н. Конишева, Г. Пантелєєва, Ю. Максимова, Л. Пантелєєва, А. Ботюк, І. Волощук, Л. Гуцан, Г. Костюк, В. Полякова, В. Сидоренко, Н. Щетина, Д. Тхоржевського, І. Чернишенко та інших.

В контексті технологічної освіти – розуміння необхідності дотримання правил безпечної праці, санітарної гігієни, здатність її виконувати, виховання в учнів культури праці, виробничу дисципліну. До того ж, заняття трудового навчання та технологій є найбільш потенційно небезпечними з точки зору травматизму та нещасних випадків. Тому формування таких компетенцій необхідно реалізовувати на етапі професійної підготовки вчителів технологій. Так, Д. Тхоржевський висловлював думку, про те, що вчитель трудового навчання (технологій) під час організації занять повинен відповідати ряду специфічних вимог. Однією з основних вимог учений вважав «створення умов для безпечної роботи учнів». Автор вказує на те, що «надзвичайно важливо сформулювати в учнів у процесі трудового навчання свідомого ставлення до технологічної дисципліни»; акцентує увагу на тому, що «на заняттях у майстернях педагог зобов'язаний забезпечувати безпечний стан робочих місць, приладів, інструментів й відповідний санітарний стан». Окрім цього, вчитель повинен «забезпечувати дотримання існуючих правил та інструкцій, приймати міри для створення здорових умов трудової

підготовки» [3, с. 171–173].

У стандарті вищої освіти напряму «Технологічна освіта» описано основні завдання та компетенції, якими повинен володіти майбутній фахівець технологічної освіти. У відповідності зі змістом цього документа вчитель технологій повинен забезпечувати безпеку учнів і дотримуватись норм і правил.

Аналізуючи небезпеки, які можуть загрожувати учням необхідно враховувати: навчальну програму, вік учнів, об'єкт праці, обладнання та інструменти, які використовують; проведення інструктажів та засвоєння їх змісту учнями. Майбутній вчитель повинен чітко усвідомлювати можливі джерела травмування учнів, тому за доцільне ми вважаємо показувати такий тип наочності. У ході вивчення питання «Шкідливі та небезпечні виробничі фактори» необхідно розглядати питання як загально-виробничого характеру, так і питання потенційно можливих небезпек у шкільних майстернях. Велика кількість числових і фізичних показників перевантажує пам'ять студентів, що заважає їх засвоєнню. Складні нормативні дані ми рекомендуємо зображувати у вигляді засобів інфографіки. Зазначений засіб навчання дозволяє представити нормовану (табличну) інформацію про показники та рівні шуму у вигляді уявного «термометра». По-перше, засіб дозволяє сформувати уявлення про рівень шуму; по-друге визначати орієнтовані джерела шуму; по-третє усвідомити безпечні й небезпечні рівні шуму для організму людини. В цьому випадку засіб інфографіки має подвійну роль: засобу проблематизації навчання й засобу вивчення нового матеріалу. Активізувавши навчально-пізнавальну діяльність аудиторії, вчитель має можливість повідомити про інші небезпечні виробничі чинники шляхом короткого конспектування. У випадку, якщо реакція аудиторії не є активною, то необхідно (здійснити активізацію пізнавальної діяльності учнів, задаючи уточнюючі питання) задати уточнюючі запитання: «Виконання яких операцій без засобів захисту у механічній майстерні з обробки деревини може призвести до пошкодження органів слуху людини?»; «Від якого рівня шуму розпочинається регулювання умов праці у більшості країн світу?»; «Який рівень шуму призводить до раптового ураження органів слуху людини?»; «Вкажіть орієнтовний рівень шуму у шкільній майстерні з ручної обробки металу?».

Широко використовуємо можливості вивчення інформаційних технологій, це: демонстрація відеоматеріалів на мультимедійній дошці; використання електронного засобу навчання: «Надзвичайні ситуації природного походження» («Інфекційні захворювання», «Людина та натовп», «Правила поведінки у натовпі», «Пожежі у громадських місцях», «Шкідливі звички», «Паління», «Алкоголь та алкоголізм», «Наркотики та наркоманія», «Моделювання поведінки у надзвичайних ситуаціях»); «Надзвичайні ситуації, що загрожують добробуту людини і суспільства» («Радіація та життя», «Одиниці радіоактивності», «Вплив радіації на здоров'я людини», «Вплив шкідливих факторів на людину і навколишнє середовище», «Основні принципи захисту від радіації», «Техногенні радіаційні аварії. Чорнобильська катастрофа та її наслідки»); «Надзвичайні ситуації, що загрожують безпеці громадянина» («Види надзвичайних ситуацій соціального характеру», «Надзвичайні ситуації соціально-політичного характеру», «Відповідальність за організацію масових заворушень, бандитизм, вимагання та інші протиправні дії», «Сучасні інформаційні системи та інформаційна безпека»). Заслуговує на увагу напрямок «Формування здорового способу життя» – забезпечення повноцінного розвитку дітей, охорони та зміцнення їх здоров'я, формування фізичних здібностей пропонуємо: конкурс плакатів «За здоровий спосіб життя», театралізовану виставу «Ні – наркотикам!», спортивні змагання з міні-футболу, виховні години, присвячені здоровому способу життя під девізом «Молодь обирає життя». Пропаганда серед дітей необхідності дотримання норм безпечної поведінки у процесі дорожнього руху, популяризація правил дорожнього руху серед дітей і підлітків, а також прищеплення неповнолітнім поваги до професії працівника міліції:

«На наших вулицях», «Ходимо безпечно», «Обережно, пішохід», «Мій друг – світлофор», «Червоний, жовтий, зелений», «Міліція очима дітей». Велика увага приділяється протипожежній безпеці – як поводитися з вогнегасником, як запобігати пожежам в побуті, як поводити себе у надзвичайних ситуаціях, позакласній роботі з профілактики дитячого травматизму, правил поведінки, навчати молодших школярів знаків безпеки, у тому числі і тим, що містять символи небезпеки тощо: бесіди на протипожежну тематику «Вогонь – друг, вогонь – ворог», «Будь обережним з вогнем», «Сірники дітям не іграшка»; конкурси малюнків, творів-есе «Що треба знати, щоб не стати жертвою».

Таким чином, підготовка учнів до безпечного життя та діяльності неможлива без засвоєння знань з техніки безпеки та їх практичного застосування. Викладання техніки безпеки дозволяє дітям отримати необхідні знання, які допоможуть ідентифікувати небезпеку, що наближається або виникла, проаналізувати її рівень, приймати адекватні рішення та свідомо діяти, щоб відвернути небезпеку або зменшити її шкідливий вплив, керуючись розумінням явищ, які лежать в основі будь-якої надзвичайної ситуації. Згідно з державною концепцією освіти з напрямку «Безпека життєдіяльності людини», освіта та виховання спрямовані на одержання фундаментальних знань, умінь і навичок, формування поглядів, цінностей та поведінки з метою запобігання ризику для життя і здоров'я людей.

Майбутнє людини значною мірою залежить від стану всіх складових здоров'я (фізична, соціальна, психічна, духовна), від уміння берегти здоров'я і життя за будь-яких життєвих ситуацій. Звідси випливає важливе завдання сучасної школи – сформулювати на уроках трудового навчання в учнів потребу цінувати власне здоров'я і життя як найвищу індивідуальну та соціальну цінність. Одне з найважливіших завдань сучасної школи – навчити дітей берегти і зміцнювати своє здоров'я.

Список використаної літератури

1. Гаркуша С. В. Формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій: теоретико-методичний аспект : [монографія] / С. В. Гаркуша. – Чернігів : Видавець Лозовий В. М., 2014. – 392.
2. Коберник О. Концепція технологічної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів України (Проект) / О. Коберник, В. Сидоренко // Трудова підготовка в закладах освіти. - 2010. - №6. - С. 3-11.
3. Тхоржевский Д. А. Методика трудового обучения с практикумом: Учеб. пособие. – М.: Просвещение, 1987. – 447 с.
4. Наказ МОН України від 26.12.2017 № 1669 «Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти»
5. Девисілов В. А. Охорона праці / В. А. Девисілов. – М.: Форум, 2009. – 496 с.
6. Титаренко В. П. Організація проектно-технологічної діяльності учнів на 198 уроках трудового навчання / В. П. Титаренко. – Полтава : ПОІППО, 2007. – Ч. 2. – 160 с.

ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА: ЗВ'ЯЗОК З ПРОФІЛЬНИМИ ТА ІНШИМИ ДИСЦИПЛІНАМИ

*Сідько Ю. О.
м. Полтава*

Анотація. Проаналізовано поняття «цивільна безпека», розкрито зв'язок цивільної безпеки з профільними та іншими дисциплінами, підкреслено, що цивільна безпека є багатограним об'єктом розуміння і сприйняття дійсності, який потребує інтеграції різних стратегій.

Ключові слова: цивільна безпека, безпека, небезпека, наука, ризик.

Виходячи з сучасних уявлень, цивільна безпека є багатограним об'єктом